

**A REFORMÁTUS INNOVÁCIÓKAT TÁMOGATÓ TANTERVI,
TARTALMI ÉS MÓDSZERTANI FEJLESZTÉS**

Református Tananyagtár

**A Református Tananyagfejlesztő Csoport
2019. évi beszámolója**

Az ifjakat ugyanígy intsd, hogy legyenek józanok mindenben; te magad légy példaképük a jó cselekedetekben, mutass nekik a tanításban romlatlanságot és komolyságot. (Tit 2, 6-7)

Bevezetés

A Református Tananyagfejlesztő Csoport 2017 áprilisában kezdte meg munkáját azzal a céllal, hogy keresztyén szellemiségű tananyagok létrehozásával támogassa a református intézményekben folyó nevelő-oktató munkát. A 2021 végéig tartó projekt a magyar állam anyagi támogatásával valósul meg.

A (hagyományos és digitális) tananyagok fejlesztése mellett nagy hangsúlyt helyezünk a pedagógusok módszertani támogatására mind tantárgyakon átívelő módon, mind pedig az egyes tantárgyakhoz kapcsolva. A központilag fejlesztett segédanyagok mellett fontosnak tartjuk a pedagógusok innovációs tevékenységének ösztönzését is – ezért rendszeresen keressük és teremtjük meg azokat a lehetőségeket, amelyek a pedagógusok szemléletformálásának eszközei lehetnek, legyen szó jó gyakorlatok megosztásáról, szakmai napok szervezéséről vagy éppen a tudásmegosztást lehetővé tevő digitális tananyagtárról.

2019-re az első két évben megalapozott fejlesztések már olyan eredményeket is mutatnak, amelyeket iskolai környezetben is ki tudunk próbálni, a kipróbáló pedagógusokat képzéseken készítjük fel a feladatra, osztálynyi könyvvel látjuk el őket, visszajelzéseket gyűjtünk tőlük az anyagok használhatóságával kapcsolatban.

A tananyagfejlesztés során az esztétikus megvalósítás, a tanulói sajátosságok figyelembe vétele mellett arra fókuszálunk, hogy minél változatosabb pedagógiai környezetben lehessen felhasználni az elkészült tartalmakat. Ennek érdekében a papír alapú tananyagok mellett digitális kiegészítő tartalmakat is fejlesztünk, illetve tanári segédanyagokat, ötlettárakat is biztosítunk – első körben – a kipróbáló pedagógusok számára.

A fejlesztést továbbra is – a kis létszámú projektcsoport koordinációja mellett – nagy gyakorlati tapasztalattal rendelkező pedagógusok bevonásával végezzük. A Tananyagfejlesztő Csoport kiadványai elérhetőek a <https://reftantar.hu> oldalon, valamint a <https://reformatus.hu/tananyagfejlesztes> linkre kattintva.

Pedagógusok szemléletformálása¹

Komplex tanulásszervezési formák

Fontosnak tartjuk, hogy – pedagógusok és intézményeik bevonásával – olyan anyagokat is fejlesszünk, melyek nem köthetők egy-egy konkrét tantárgyhoz, hanem tantárgyköziek, tantárgyakon átívelőek, s nem feltétlenül a tankönyvben/tanmenetben meghatározott témát dolgoznak fel, hanem a valóságból merítenek. A kiadványban – Victor András, Saly Erika, Bárdi Árpád: Komplex tanulásszervezési formák című anyagának pedagógiai koncepcióra építve – mintaként bemutatjuk a fejlesztésben részt vevő 7 iskola 12 kidolgozott,

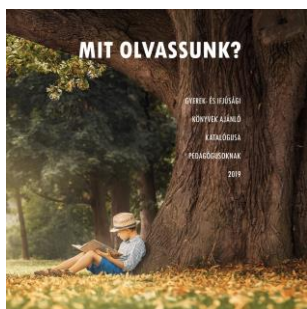

kipróbált, s a tapasztalatok beépítésével módosított komplex tanulásszervezési modulját: 3 erdei iskolai programot, 3 témanapot/témahetet, 4 projektet, 2 kutatás alapú tanulási modult. A célunk

¹ A Református Tananyagfejlesztő Csoport kiadványai elérhetőek itt: <https://reftantar.hu/oldal/Kiadvanyok>

az, hogy kedvet csináljunk másoknak is ahhoz, hogy tervezzenek meg s építsenek be iskolájuk éves tervébe hasonló komplex tanulásszervezési alkalmakat.

Mit olvassunk

50 olyan könyvet válogattunk a „Mit olvassunk?” katalógusba, amelyeket magunk is élvezettel olvastunk, és ezért jó szívvvel ajánlunk elolvasásra azoknak, akik tartalmas, izgalmas, kortárs irodalmi művekkel szeretnének megismerkedni. A könyveket a könnyebb eligazodás érdekében korosztályonként csoportosítottuk, de természetesen lehet átjárás a kategóriák között. Igyekezünk többféle műfajt szerepeltetni: fikciós történet, mese, meseregény, regény, vers, képeskönyv, ismeretterjesztő könyv egyaránt megtalálható a választékban. Szeretnénk, ha a katalógus inspirációt nyújtana a további keresgéléshez, olvasáshoz, ezért minden könyv mellett egy másik könyv címe is szerepel, ezzel a jelzéssel: „ha tetszett a könyv, olvasd el ezt is.”

Mit olvassunk? katalógushoz kapcsolódó plakát a facebookon 43.000 embert érhez jutott el.

Tudásmegosztás az iskolában – képzés és jó gyakorlatok

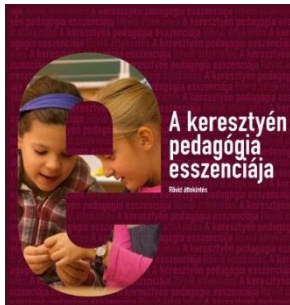
A 2019/2020-as tanévet megelőzően képzést indítottunk olyan, református iskolákban dolgozó pedagógusok számára, akik szeretnék jó gyakorlatukat megosztani kollégáikkal és más iskolákban dolgozó pedagógusokkal. A program során a résztvevőket felkészítettük arra, hogy saját, más pedagógusok számára is használható jó gyakorlatukat szakmailag megalapozott, érthető és adaptálható formában osszák meg egymással. Ennek érdekében tudásmegosztási gyakorlatokat elemeztek, előkészítették saját jó gyakorlatuk vizsgálatát, valamint megosztását írásban és bemutató formájában, az elkészült produktumokat közösen elemezték és értékelték. A képzésen a Vörösmarty Mihály Református Általános Iskola egész nevelőtestülete részt vett. A képzést Dr. Kopp Erika az ELTE docense dolgozta ki, a kapcsolódó távoktatási felületet a Károli Egyetem biztosította.

Konferencia

2019. december 6-7-én ismét Miskolcon, a Lévay József Református Gimnázium és Diákotthonban rendezzük meg a Református Tananyagfejlesztő Csoport nagy sikerű, országos konferenciáját és jó gyakorlat börszójét, amelynek fókuszába idén a „határmezsgyék” kerülnek. December 6-án plenáris előadásokat hallgathatnak meg a résztvevők olyan előadóktól, akik ezeken a szakmai határterületeken dolgoznak, gyakorlati tapasztalattal is bírnak, és a problémák hátterének elméleti megvilágítása mellett megoldási javaslatokat, jó példákat is hoznak magukkal. December 7-én pedig az elkészült kiadványaink gyakorlati felhasználásával kapcsolatos workshopokon vehetnek részt az érdeklődők.

Nyomtatott kiadványok

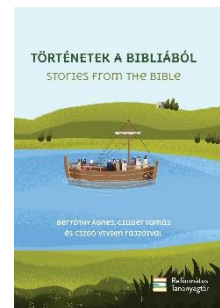
A keresztyén pedagógia esszenciája

A keresztyén pedagógia esszenciája a hollandiai Driestar keresztyén pedagógusképző központtal együttműködésben készült. A magyar változat az eredeti holland, illetve annak angol nyelvű nemzetközi változatához képest két – a könyvet magyar kontextusba helyező – rövid tanulmánnyal is kibővült. A kísérőtanulmányok megírására Ábrám Tíbor főgondnok urat és Szontagh Pál igazgató urat (Református Pedagógiai Intézet) kértük fel.

Történetek a Bibliából

A *Történetek a Bibliából* című kétnyelvű kiadványunkban tíz történetben olvashatunk a szabadító Szeretetről magyar és angol nyelven, három fiatal illusztrátor csodálatos képein elevenedik meg a Biblia világa. Családi, gyülekezeti, iskolai használatra, nyelvgyakorláshoz egyaránt ajánljuk a könyvet. A kötethez digitális tartalmak is elérhetőek a Református Tananyagtárban. A könyvhöz nyolc intézmény pedagógus munkacsoportjainak bevonásával készítünk tantárgyi óravázlatokat és a komplex feldolgozást segítő segédanyagokat. A pedagógusok munkáját Dr. Szászi Andrea a Református Pedagógiai Intézet munkatársa koordinálja.

Jóság néni csokija

A *Jóság néni csokija* című mesegyűjtemény nyolc rövid Lackfi-mesét tartalmaz a lélek gyümölcseihez kapcsolódóan. Az egyes szám első személyben megszólaló hős számos olyan kérdést feltesz, amelyről lehet beszélgetni iskolában, otthon egyaránt. A könyvhöz digitális tartalmak is elérhetőek a Református Tananyagtárban. A Kovács Zsuzsanna veresegyházi tanító által készített feldolgozási javaslatok iskolai kipróbálására a tavaszi félévben kerül sor.

Iskolaböngésző

Olyan, nyolc eseményképből álló képsorozatot készítettünk, amely a keresztyén iskola nevelési céljaival egyezve bemutatja a család-iskola-gyülekezet összekapcsolódását, a részletgazdag eseményképekről a református iskolákban megismert jó pedagógiai gyakorlatok is visszaköszönnek. Szeptembertől néhány iskolában ki is próbáljuk, hogyan működik a gyakorlatban az Iskolaböngésző.

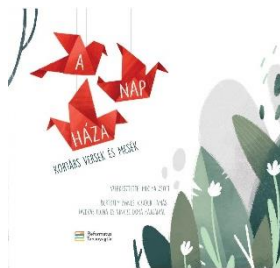

Alsós szöveggyűjtemény

A református tananyagfejlesztés egyik kiemelt feladata az anyanyelvi nevelés, ennek érdekében egy irodalmi szöveggyűjteményt készítettünk a református iskolák 3-4. osztályosai számára, amelynek célja a gyermekek számára az élményt adó olvasás felfedezése, illetve a pedagógusok támogatása az irodalmilag is értékes olvasmányanyag összeállításában. Ez utóbbi cél elérése érdekében a kötet iskolai használatát tanmenet és projektervek is segítik majd. A kötet szerkesztői Miklya Luzsányi Mónika író, Miklya Zsolt költő, maguk is pedagógusok, számos módszertani segédanyag szerkesztői. A szöveggyűjtemény kipróbálásába 30 pedagógus és közel 1000 tanuló kapcsolódott be.

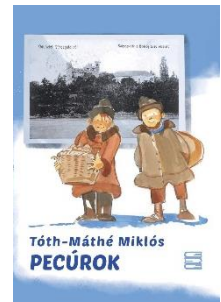
A Nap háza

Az alsós szöveggyűjtemény anyagából állítottunk össze egy 16 szöveget tartalmazó, kortárs mese- és versválogatást. Ajánljuk mindenkinek, aki szeretne kukkantani a Nap házába, és nem sajnálja az utat a világ végi házhoz. A kötethez digitális tartalmak is elérhetőek a Református Tananyagtárban.

Pecúrok

A nemrégiben tragikus hirtelenséggel eltávozott református író, Tóth-Máthé Miklós ifjúsági regényét azzal a céllal jelentettük meg, hogy minden református általános iskola könyvtárába eljuttassunk belőle 20-20 példányt. Reméljük ezzel azt a célt is elérjük, hogy a legtöbb iskolában 5-6. osztályban ajánlott vagy akár kötelező olvasmány lesz. A könyv feldolgozáshoz Lucz Szilvia szentesi magyartanár készített kreatív javaslatokat.

Daloskönyv

Pongor Gábor a Baár-Madas Református Gimnázium énektanára egy olyan dalgyűjtemény létrehozására vállalkozott, mely kiegészíti a jelenlegi kerettantervhez készült középiskolai ének-zene tankönyvet. A Daloskönyv célközönsége elsősorban a középiskola 9-11. osztálya, de tapasztalatok alapján már a 7. osztálytól jól használhatóak ezek a dalok az ének-zene órákon. A kipróbálásba az ország minden területéről kapcsolódtak be énektanárok.

Gondolkodtató fizikapéldatár

A Gondolkodtató fizikapéldatárral nem csak az a célunk, hogy a legjobb diákoknak nyújtsunk kihívást, hanem az osztály többi tanulójának is hasznos feladatokat kínálunk, ezért a példatárunk úgy épül fel, hogy a különböző sebességgel haladó diákok is találjanak benne testhezálló feladatokat. Ez a gyűjtemény a tankönyv mellett kiegészítésként használható. Találhatók benne feladatok, amelyek alkalmasak órai feladatmegoldásra, versenyfelkészítésre, házi feladatnak, továbbá ötleteket adhat a pedagógusoknak a dolgozatok készítéséhez. A feladatokat Rakovszky

Andorás és Marsiczki Roland, a Veres Péter Gimnázium fizikatanárai állították össze, a példatár kipróbálásába – a szeptemberi műhelyt követően – közel 10 pedagógus kapcsolódott be.

Református Tananyagtár

A tavasz folyamán a Református Tananyagtár fejlesztésének második szakaszán dolgoztunk. A célunk, hogy egy olyan felületet biztosítsunk a református iskolák

pedagógusainak, ahol magas szakmai színvonalú tartalmakat talál, össze tudja állítani a tanórához kapcsolódó feladatokat, meg tudja osztani kérdéseit és saját fejlesztéseit más, református iskolában dolgozó kollégáival. A Reftantár publikus felületén a lektorált tartalmakat minden látogató számára elérhetővé tesszük.

Az idei fejlesztések eredményeként elkészült a fórum modul, amelyet legelőször az ének-zene tanárok próbálhattak ki, most pedig már a regisztrált felhasználók számára szabadon használható tudásmegosztásra. A fórum a kipróbálás során is segítségünkre van, a Reftantár fórumán tudják megosztani tapasztalataikat a pedagógusok.

Elkészültek a tartalomtár alapjai is, a foglalkozásszerkesztő modul, valamint a megosztás funkció első változatát is tesztelhattük.

Az idei év legfontosabb eredménye, hogy nyomtatott kiadványaink és a kapcsolódó digitális tartalmak elérhetővé váltak a Reftantáron.

A második fejlesztési szakasz tapasztalatai alapján még idén hozzákezdünk a Reftantár 2.0 fejlesztéséhez, egységesítjük az oldal publikus felületét, a regisztrált felhasználók pedig egy korszerű tanulástámogató rendszert tudnak birtokba venni.

Versenyek

Peregrin²

A *Peregrin – Az elveszett adatok nyomában* című online játékunk hetedikétől tizedik osztályos tanulók számára készült. Ennek az iskolatörténeti vetélkedőnek része az egyháztörténet, művelődéstörténet, kultúrtörténet és nagyon sok minden más is. Igyekeztünk a mai gyerekek számára vonzó vizuális világot megalkotni hozzá. Olyan online tanulási rendszer volt az alapja, amelyet cégek számára fejlesztettek ki, ezt alakítottuk át a saját céljainkra. Az október 1-től november 30-ig tartó verseny három szakaszból áll, és gálával zárul. A játék során hét helyszínt kell végigjárni, ezeknél az ismeretanyagokat végigolvasni, és egy-egy kérdéssorra válaszolni a megszerzett adatokból. Az összegyűjtendő információk elsősorban a helyszínekhez, az adott intézményekhez, híres emberekhez, helyi legendákhoz köthető tudnivalókból állnak.

² <https://peregrin.reftantar.hu/>

Olvasóverseny és olvasótábor³

Amikor 2018 nyarán elkezdjük szervezni az olvasóversenyt, csak reméltük, hogy sokan fognak bekapcsolódni ebbe a versengésbe, és kezükbe veszik azt a két – érdekes és értékes – könyvet, aminek elolvasására buzdítottuk az 5-6. osztályos diákokat. A jelentkezések minden várakozásunkat felülmúlták: 33 iskolából 129 csapat nevezett, 45 pedagógus segítette a munkájukat. 382 diák olvasta egy tanéven át Tóth-Máthé Miklós *Pecúrok*, valamint Kármán Tibor *Egy focista naplójából* című könyvét. A díjátadó gálára június 8-án került sor a Duna Palotában közel 200 fő részvételével. Az első 30 helyezett és felkészítő tanáraik lehetőséget kaptak, hogy részt vegyenek egy olvasótáborban Nőtincsen. A táborban Lázár Ervin Szegény Dzsoni és Arnika könyvéhez kapcsolódóan élhettek át kalandokat. A verseny feladatsorai (és a megoldások) továbbra is elérhetőek a Református Tananyagtár felületén.

Tervek a 2020-as évre

Az idei évben megjelent kiadványok kipróbálása, átdolgozása és véglegesítése mellett a Református Tananyagfejlesztő Csoport újabb fejlesztéseket is indít az elkövetkező évben.

Új utak a Természetismeret tanításában

Idén ősszel több alkalommal találkozott az a szakmai tanácsadó testület, amelynek feladata az 5-6. osztályos Természetismeret tantárgy tartalmának, struktúrájának, céljainak és eszközeinek újragondolása. A tervek szerint jövő ősszel már az új szemléletű 5. osztályos modulok iskolai kipróbálás is megtörténhet.

Több nemzetközileg elismert, a hit és tudomány kérdéseit a gyerekek számára is közérthetően megfogalmazó szakkönyv és a kapcsolódó digitális kiegészítők adaptálását is tervezzük.

Alsó tagozatos anyanyelvi nevelés

2020-ban is folytatjuk az Irodalmi szöveggyűjtemény fejlesztését és kipróbálását. A nyárra nevelőtestületi képzéseket, az ősze nagyobb volumenű kipróbálást tervezünk. Nagy az igény, ezért szeretnénk bővíteni a fejlesztést 1-2. és 5-6. osztály irányába is.

Tavasszal a fogalmazástanításhoz kapcsolható munkafüzet kipróbálásába is belekezdünk. C. S. Lewis *Narnia krónikái* című könyvéhez készült segédanyag első 3 fejezetét és a kapcsolódó módszertant teszteljük.

Ugyancsak tavasszal próbáljuk ki Lackfi János *Jóság néni csokija* című könyvéhez készült módszertani segédanyagokat, emellett elkészül Tóth-Máthé Miklós *Pecúrok*, valamint Kármán Tibor *Egy focista naplójából* című könyvéhez kapcsolódó feldolgozási javaslat.

Comenius emléké

A neves pedagógus, az első magyar nyelvű iskolai tankönyv írója, Jan Amos Comenius halálának 350. évfordulójára emlékezünk 2020-ban. Az évfordulóhoz kapcsolódóan ismeretterjesztő kiadványt, pedagógiai segédanyagokat, digitális taneszközöket és konferenciát szervezünk.

³ <https://reftantar.hu/palyazat/1.php>

Együttműködések

A projekt megvalósítása során folyamatosan törekszünk szakmai kapcsolatokat is kiépíteni annak érdekében, hogy minél gazdagabb tartalmi kínálattal tudjuk szolgálni a református pedagógusokat.

- A 2019-es évben sok közös munkánk volt a Református Pedagógiai Intézet munkatársaival, emellett részt vettünk előadóként és kiállítóként az Intézet szakmai tanévnitősorozatán.
- A Károli Gáspár Református Egyetem Tanítóképző Főiskolai Karának oktatóival is folyamatosan keressük a szakmai együttműködés lehetőségét. A 2019/2020-as tanévben Református tananyagfejlesztés címmel 40 hallgató részvételével szabadon választható kurzus indult a karon.
- Rendszeresen részt veszünk az Oktatási Iroda intézményvezetői és -fenntartói konferenciáin. Az idei évben szakmai tanácsokkal, előadók ajánlásával és szervezéssel is segítettük az Iroda munkáját.
- Nyáron több Bárka táborban is jártunk azzal a céllal, hogy megismertessük a gyerekeket kísérő pedagógusokkal a kiadványainkat. Mindkét helyszínen könyves sarkot is felállítottunk, a táborok végén a megmaradt könyveket a papkeszi és a göncruszkai iskola könyvtárában helyeztük el.
- A projektben fejlesztett és kipróbált kiadványok további sorsáról folyamatosan egyeztetünk a Kálvin Kiadóval.

Bővítettük a nemzetközi és hazai szakmai partnerek sorát:

- A keresztyén pedagógia esszenciája kötetet a Driestar Főiskolával (Gouda, Hollandia) közösen adtuk ki.
- A Peregrin projektben a Games for Business, a Pazirik Kft, a Digitális Legendárium és a történelmi református kollégiumok tudományos gyűjteményei voltak segítségünkre.
- 30 animált hangoskönyvet és kiegészítő tartalmat készítettünk a Móra-BOOKR Kids Kft-vel.
- Együttműködési tárgyalásokat folytatunk a Darts Matek, a Csodák Palotája, a Móra Könyvkiadó, valamint a Harmat Kiadó képviselőivel.